

JUDAR OCH HANS BRÖDER

Judar och hans bröder

tragedi i fem akter

av Christian Lanciai

personerna :

Omar, köpman i Kairo
Fatima, hans hustru
Selim, Suleiman och Judar, deras söner
Kasim, Omars affärskompanjon
Ali, Omars kusin
Domaren
Överdomaren
Bagaren
Sultana
Suleika
hetärer
borgare i staden
beväpnade vakter

Handlingen utspelar sig i Kairo någon gång under 1200-talet.

Copyright © Christian Lanciai 1990

Förord

Detta märkliga drama skiljer sig markant från samtliga författarens tidigare i det att det behandlar enkla människor och fattigdomens villkor. I bjärt motsats till den omedelbara föregångaren "Kung Krösus" överdådiga prakt och glada skrytsamhet står den utarmade egyptiska familjen med den tiggande modern i spetsen knappt försörjande sina tre söner av vilka endast en arbetar med osäker lön, tills....

Berättelsen är direkt hämtad ur "Tusen och en natt" och återfinnes där i nätterna 606-624 under samma titel. Emellertid följer dramat sagan endast i de två första akterna. Liksom de flesta arabiska sagor övergår även denna i övernaturliga mirakelkonster med andar och trollkarlar, vilken tendens i dramat är ersatt med ett mera realistiskt skeende. I akt III är de regelbundna jamberna spårlöst försvunna och ersatta med rak prosa som drar ifrån förhänget för hela den orientaliska erotikmystiken i en sällsamt förtrollande exposé. Verseringen återvänder tillfälligt i fjärde aktens andra scen och då i daktyler (den laddade torgscenen) samt i jamber i den stora uppgörelsescenen (akt V scen 2), men likväl förblir den prosaiska avslutningsscenen den kanske märkligaste, som i sin djupa kvinnlighet är fullständigt unik i författarens produktion. Hela dramat är som en sedelärande fabel med många minnesvärda ofta salomoniska teser i dialogen som i sitt noggranna vädrande av alla religiösa och mänskliga värderingar inte lämnar något dammkorn kvar efter sig i sin metodiska moraliska storstädning.

Anmärkningsvärd är även författarens vågade dedikation till författaren Salman Rushdie.

J.B.W. juli 1990.

Judar och hans bröder

Akt I Scen 1.

Kasim O frikostige, store ädle Omar, du har rikligen förplägat oss med all din bästa mat och kungligt underhållit oss med denna präktiga bankett. Men se, nu har vi ätit färdigt, och du har ej ännu heller kommit alls till saken.

Omar Kasim, du har aldrig haft den dygd som kallas tålmod. Åtminstone har aldrig du haft ett oändligt tålmod. Men du har rätt. Du har förstätt att jag har bjudit hit er alla i en särskild avsikt.

Ali Vi förmodar, gode Omar, att det måste ha med lagen och med din familj att göra, då vi är så många lagmän här och även ett ej blygsamt antal av din släkt. Som din kusin kan jag smått gissa att du har problem med dina söner.

Omar Ali, du har alltid känt mig väl och nästan kunnat läsa mina tankar. Kära vänner, släktingar, kolleger och affärsbekanta, jag har bjudit er i afton hit till mig för att be er om hjälp med en alldeles ringa småsak.

Ali (till sin närmaste bordsgranne eller snarare mattgranne, då de sitter på mattor på golvet:) Jo, han är sig lik, min slipade kusin! Vi kommer nog att få arbeta för vår föda!

Omar Det är så att jag är gammal, och jag börjar känna döden flåsa i min nacke.

Kasim Store Omar, dina släktingar är här, men var är dina söner och din hustru? Varför har du icke tagit dem med i familjesammankomsten?

Omar Ge dig nu till tåls ett litet ögonblick, min gode Kasim! Det är just vad allting handlar om! Jag måste göra upp mitt testamente och samtidigt skifta upp mitt arv. Det är vad jag behöver hjälp med, så att det blir rättvist gjort.

Ali Men det är ju en småsak, Omar!

Omar Ja, vad trodde du? Jag sade ju att det var blott en ringa småsak! Trodde kanske du att jag stod i begrepp att spänna er för plogen? Nej, du gode Ali, du behövde inte vara rädd! Jag är nu gammal och har blivit snäll. Jag utnyttjar ej längre mina vänner för min egen nytta.

Kasim Kom till saken!

Omar Ja, min gode Kasim, jag skall komma strax till saken, om du bara visar litet tålmod!

Ali Hur har du tänkt dig skiftandet?

Omar Jag tänkte skifta upp min egendom i fyra lika stora lotter.

Ali Det är mycket enkelt. Det är mycket svårare att göra det i tre.

Kasim Men du har ju tre söner? Vem skall ha den fjärde lotten?

Omar Denna fjärde lott är en försäkring mot att det skall uppstå osämja och avund mellan mina söner. Därför så behåller jag den fjärde lotten själv tills vidare, men när jag har gått bort så skall den tillfalla min änka. Så har jag tänkt mig det hela.

Kasim Det blir lätt att dela rättvist. Du är ägare till fyra fastigheter ju här i vår stad, du äger också fyra gårdar längs vid Nilen, och att dividera pengar rätt är en alldeles ringa småsak.

Omar Ja, men det är viktigt att ni är lojala vittnen! Allting måste vara exakt riktigt, ty jag gör allt detta bara för att skydda min mest älskade och yngsta son.

Ali Ge allt till honom då.

Omar Det är just mitt problem. Om jag gav allt till honom, vilket jag helst gjorde, skulle hans två äldre bröder göra vad som helst för att få honom röjd ur vägen. Ger jag dem ett absolut likvärdigt rättvist arv, där ingen del är större än den andra, tror jag att min yngsta son skall klara sig och lämnas helt i fred av sina äldre bröder.

Kasim Är då Selim och hans närmsta bror Suleiman verkligen förmögna till att kunna önska livet av sin yngsta broder Judar?

Omar Jag vill ej ta några risker, Kasim. De två äldre bröderna förtärs nu redan av vild avundsjuka för att deras lillebror är så begåvad, präktig, välskapt, god och mig till sådan glädje. Jag är fullt medveten om att mina äldre söner är ett par fullkomliga odågor, och jag har ej något hopp för dem, men Judar är en ädel och godhjärtad man, som dessutom har ett oändligt tålamod. Jag vill ej att hans vackra blomma skall bli skadad av de båda tistlarna så snart jag inte längre själv kan övervaka dem.

Ali Då är det klart. Din hustru får en del som du behåller för dig själv medan du lever, Selim får den andra delen, din son nummer två Suleiman får den tredje delen, och den fjärde lika stora delen blir då Judars. Vi har bara att begynna räkna dina pengar och tillgångar.

Omar (gör ett tecken till tjänare som bär in säckar med guldmynt)

Här är hela min förmögenhet. Det gäller bara nu att börja räkna.
(guldmynten töms ut, och gubbarna skrider genast till verket.)

Scen 2.

Fatima Min man är död. Det finns ej något skydd för mannens änka, ty en gift frus enda skydd i världen är just hennes man så länge han är levande. När han är borta så är natten djupare och mörkare och kallare än innan hon var gift.

Ej heller ser jag något hopp i våra söner. De två äldsta är kvalificerade odågor blott, och endast Judar, min mans älsklingsson, har något hjärta. Även han är utan skydd nu när min man är borta, och hans äldre bröder kommer nog att trakassera honom tills de plågat livet ur hans hjärta, och det finns ej någonting jag arma änka själv kan göra åt den saken.

(döljer ansiktet i händerna. Judar inträder.)

Judar Gråt ej, moder. Vi skall nog ta hand om dig.

Fatima Och vilka vi, om jag får fråga? Du och dina bröder? De skall endast ge dig dina händer fulla med konflikter, all din tid och energi skall gå till att försvara dig mot dem, och om jag deltar i ert bråk så blir det bara värre. Nej, min son, låt du mig vara helt allena. Din far gav mig fjärdedelen av ert arv, och det skall jag nog dra mig fram på. Slåss med dina bröder, du, ty det behöver du resurser till och all den tid som du kan få.

Judar Men jag vill inte slåss med mina bröder. Jag vill samarbeta med dem. Vi skall nog tillsammans kunna sköta pappas firma så att vi förblir en enig syskonskara som om far fortfarande var levande.

Fatima Men han är död, min son! Och du är helt naiv om du inbillar dig att den tid som nu stundar ej skall vara annorlunda!

Judar Mor, för mig är far nu mera levande än han var någonsin medan han levde. Han har sluppet sin förgrämda och förpinta, sjuka, tröga och uttjänta kropp, och därför är han säkert bara glad nu och mer aktiv än han någonsin var här i livet. Du får inte vara pessimistisk.

Fatima Här är dina bröder nu. Jag drar mig undan och in i min djupa sorg. (går)

Selim Där är du, oförebätterlige broder!

Suleiman Du har fått den bästa biten av vår faders arv! Det är ej rättvist!

Selim Du var alltid hans hopplösa favorit. Dig gav han bara fagra ord och gåvor, men oss gav han bara skällsord. Nu får du se till att gubbens skuld mot oss betalas!

Judar Far fördelade i vittnens närvaro helt rättvist sin förmögenhet i fyra lika delar, en åt mor och en åt var och en av oss. Den rättvisan är oantastlig, och ni har ej någon orsak att bestrida testamentet.

Suleiman Har vi inte det! Vad gav han oss i livet? Ingenting! Han bara tog ifrån oss allt. Vi fick ej något ansvar, inga uppdrag, ej ett uns av hans förtroende, vi bara nonchalerades, bojkottades och tegs ihjäl!

Selim Men du fick alla hans förtroenden och mycket ansvar. Det är du nu skyldig att som broder dela med dig av åt oss. Vi kräver det i broderskapets namn.

Suleiman Du måste uppoffra dig själv för oss och ge oss vad vi ber om.

Judar Bröder, om ni kräver något av mig som jag icke velat ge er av fri vilja måste jag dra saken inför domstol. Det finns vittnen på att vår far skiftade vårt arv fullkomligt rättvist.

Suleiman Men vem får vår moders arv när hon är borta? Tror du det blir vi? Nej. Du var alltid mammas gosse. Därför skiftade vår far sitt arv i fyra delar: för att vi två skulle få två fjärdedelar medan du själv skulle få förvalta hälften.

Selim Därför skall du ge oss nu två tredjedelar av ditt arv. Blott så kan det bli rättvist.

Judar Bröder, låt oss inte bråka nu om detta. Låt oss ej dra saken inför domstol. Det blir bara dyrt. Och ni har ingen rätt att spekulera i vår moders bortgång.

Selim Du har rätt att göra det, dock, ty du får ju sedan alla hennes pengar.

Judar Det vet ingen av oss något om. Be henne om två tredjedelar då i stället, om ni är så säkra.

Selim Skulle vi då vara så gemena att vi krävde ut vårt arv av mor långt innan hon är nära döden ens? Nej, Judar, så gemena får vi inte vara. En så låg och vidrig tanke trodde jag dig inte om.

Judar Ni själv föranledde idén.

Suleiman Ja, skyll på oss du bara! Om du inte ger oss vad som rätteligen tillhör oss så drar vi själva saken inför rätta!

Selim Ja, det gör vi!

Judar Ni är två mot en. Att ni då inte skäms!

Selim Att du då inte skäms!

Judar Nåväl, så låt oss alla tre då träda inför rätta med vårt ärende. Vi får då överlåta till opartiska rättslärdade vittnen till vår fars affärer att avgöra frågan om vårt arv var rättvist eller orättvist.

Scen 3.

domaren Herrar Selim och Suleiman, detta blir ett kvistigt fall att lösa till er fördel då det finns så uppenbara självklarheter i det.

Selim Vad gör det? Det spelar ingen roll vad kostnaderna blir om bara vi får rätt mot vår odräglige ohängda broder.

domaren Det finns vittnen till er faders skiftning av sin egendom. Dem kommer Judar absolut att åberopa.

Suleiman Säg ditt pris, och vi skall ge dig vad du kräver, bara fallet löses till vår fördel.

domaren Ni får nog betala mycket mer. Jag måste ha tre gånger till vad ni betalat då ert fall är såpass svårt att fiffla med emedan alla siffror är så klara.

Selim Det är hutlöst!

domaren Jag har sagt mitt pris.

Suleiman Betala, broder. Vi får ju igen det av vår broder sedan.

Selim Nå, här har du, hänsynslöse jude! (*betalar jämte Suleiman*)

domaren Här är nu de övriga i målet. (*Judar inträder med flera målsägningmän, bl.a. Ali och Kasim.*) Vi kan inleda förhandlingarna.

Ali Ni har redan börjat, ser jag.

domaren Dessa män har bara vittnat inför mig om sin version av saken.

Ali Kan den skilja sig från de bestyrkta siffror som i öppen dager föreligger?
domaren Det är det vi har att här utröna.
Judar Om nu mina bröder redan har fått vittna kanske jag får framlägga min syn på saken. Medan vår far alltjämt levde skiftade han sin förmögenhet i fyra lika delar. Med vid skiftningen var Ali här, min fars kusin, och Kasim, en av hans kolleger i hans köpmansskrå. De kan gemensamt vittna om att skiftningen av arvet var exakt och att det inte förelåg den minsta oegentlighet. Men mina bröder kräver att få arvet omfördelat. Jag har sagt att testamentet inte kan ifrågasättas. Därför står vi här för att få laglig skiljedom.
domaren Det hela tycks mig ganska klart. Herr Ali och herr Kasim, är det sant som Judar säger? Blev den hedersmannen Omars arv i lika delar skiftat?
Kasim Det blev skiftat rigoröst i fyra lika stora delar. En del var åt var och en av de tre bröderna, och en del var åt deras moder.
domaren Nå, herr Selim och Suleiman, kan ni uppvisa bevis på att det icke var som dessa herrar säger?
Selim Vi har lagt fram våra vittnesmål inför dig innan dessa herrar kom.
domaren Om ni har redovisat dem för mig så kanske ni vill även redovisa dem för dem?
Suleiman Herr domare, ni sade ju....
domaren Ett mål som detta kräver faktiska bevis.
Selim (till sin broder) Suleiman, ta det lugnt. Han sköter nog det hela riktigt till vår fördel.
Suleiman Vi har inget mer att säga utom vad vi redan sagt.
domaren I så fall är det hela ganska självklart. Arvet skiftades exakt i fyra lika delar, och det kan ej någon ändra på. Jag dömer härmed att det må förbli som Omar uppenbarligen bestämde det till allas fromma.
Selim Domare, ni sade ju....
domaren Och Judar, dina bröder har betalat redan sina delar av rättegångskostnaderna. Du får även punga ut med din del. Fyra tusen piastrar blir din del av räkningen.
Suleiman Det är ej mer än rätt. Det är vad jag och Selim fick betala själva var och en.
Judar Det är ju hutlöst!
Selim Punga ut nu bara, Judar, med din del! Du vann ju ändå målet!
domaren Det är dyrt i dessa dagar att processa.
Kasim Domaren har sagt sitt pris. Du har ej något annat val än att betala, Judar.
Judar Jag betalar. Var det värt det, bröder? Där gick fjärdedelen av vår fars förmögenhet! (*betalar*)
Selim Du fick åtminstone själv avstå från en del av den.
domaren Då fallet nu är löst så ber jag er, o Omars söner, att härefter leva endräktigt i fred och inte mera tvista med varandra. (*bryter upp. De andra bryter också upp.*)
Judar (till bröderna, bakom de andras ryggar) Detta var onödigt gjort av er.
Suleiman Men du kan vara nöjd. Du fick ju arvet lagligen bekräftat!
Selim Men tro inte att vi än är färdiga med dig!
Suleiman Vi skall nog uppnå rättvisa till slut!
Judar Ni vet ej vad ni gör. (*de gå*)

Scen 4. En högre domstol.

överdomaren I denna rättstvist angående ett av fadern skiftat arv har två av de tre bröderna, arvingarna, ansett sig förfördelade och grovt bedragna av den tredje

ungste brodern. Detta arv lär ha av fadern blivit skiftat ej i tre men fyra lotter, och den fjärde lotten skall ha blivit till fördelad faderns hustru, brödernas gemensamma och enda moder. De två äldre bröderna ha ansett sig bedragna både av en lägre tingsrätt och en högre kammarrätt, och därför har de överklagat nu till högsta möjliga instans. Vår undersökning har dock funnit att den kloke fadern skiftat sina egendomar ytterst jämnt och riktigt utan att favorisera eller förfördela någon. Därför är det med förvåning som vi åser de två äldre brödernas envisa överklaganden. Vi frågar nu dem båda, Selim och Suleiman: har ni något fog för er anklagelse mot Judar, eder lillebror, för grovt bedrägeri som ni ej ännu klargjort för vår högsta domstol?

Selim Höge domare, det är vår åsikt att vår fader gav den sista fjärdedelen av vårt arv till vår fru moder enbart för att hon så skulle ge den fjärdedelen till vår yngsta broder när hon doge. Därigenom skulle Judar få två fjärdedelar av vår faders ägodelar medan vi två, som är äldre, bara skulle få en fjärdedel per man.

Suleiman Med list har alltså vår herr fader förfördelat oss och gagnat Judar, vår bortskämde lillebror, som alltid blev favoriserad av vår fader och vår moder medan vi blev bara överkörda, nonchalerade och grymt föraktade.

överdomaren Så det är alltså grunden för ert eviga processande! Låg mänsklig avundsjuka! Var det icke Omar, som jag kände mycket väl, som var så rädd för att hans äldre söner skulle ta sin lillebror av daga? Tydligt så hade han då fog för slika farohågor! Säg mig, Selim och Suleiman, är ej eder moder allt ännu vid liv?

Selim Det är hon.

överdomaren Hur kan ni då med att spekulera i er egen moders död? Hur kan ni vilja ta er faders arv ifrån er moder? Att ni inte skäms! Hur kan ni med?

Suleiman Herr överdomare, vi kände oss bedragna, förfördelade och förda bakom ljuset.

Selim Allt vi ville var rättvisa.

överdomaren Ni är två nedriga odugliga omöjliga odågor och ej något annat! Härmed döms ni till att låta Judar och er moder vara helt i fred med sina lagligt emottagna egendomar.

Selim Glömmer icke överdomaren en liten intressant detalj?

överdomaren Vad har jag glömt?

Suleiman De pengar som vi gav er som ni lovade att ge oss rättvisa igenom?

överdomaren Usla parasiter, ni har alltså fräckheten att påminna mig om att ni försökt att muta mig? Så lär er då den läxan, att det enda propra sättet att ta emot mutor är att konsekvent förråda givaren av sådana.

Judar Jag ber att få upplysa mina bröder om, att överdomaren upplyste mig om deras mutor. Jag blev därför tvungen att betala samma muta. Annars hade ni fått rätt i målet, och då hade all rättvisa blivit överkörd.

överdomaren Ni kan ej någon av er klaga på att jag dömt orättvist. Dock måste ni nu dela rättegångens kostnader. Det blir en summa av sju tusen piastrar per person.

Selim Du skall då ha tillsammans mer än tjugo tusen piastrar av oss?

Suleiman Utom vad du redan fått?

överdomaren Det är en skälig summa. Det är dyrt numera att processa. Och om ni ej vill betala åker ni i fängelse.

Suleiman Det är ju rena svindeln!

Selim Det är utpressning!

överdomaren Det spelar ingen roll vad ni behagar kalla det, ty det är ändå lagligt.

Judar Bröder, ni har drivit saken nu så långt som den kan drivas. Låt oss därför nu avsluta den, betala överdomaren, så göra rätt för oss och få den helt ur världen.

Selim Broder, inser du då ej, att när vi har betalat sådana rättegångskostnader så har vi ingenting alls kvar av allt vår faders arv?

överdomaren Det skulle ni ha tänkt på innan ni processade.

Judar Då får vi alltså börja arbeta i stället. Då blir vi åtminstone helt hederliga människor.

Suleiman Detta är ju inte klokt!

överdomaren Seså! Betala nu! Ty annars får ni inte gå!
(*de tre bröderna måste betala. Selim och Suleiman gör det motvilligt, Judar frivilligt.*
När Judar gått:)

Selim Här är inteckningarna på vår faders sista gods och fastigheter.

Suleiman Må de bränna er i händerna, förbannade tyrann, som brukar lagen till att lura folk!

överdomaren Förakt för domstolen är straffbart. Ni har bara lurats av er själva.

Suleiman (till Selim) Våra mutor förde dock det goda med sig, broder, att vår odräglige broder också tvingats ruinera sig för vår skull.

Selim Om han ännu hade haft sitt arv så hade han fullständigt blivit outhärdlig.

Suleiman Ännu har vår moder pengar. Lagen vägrar oss vår rätt. Vi är alltså hänvisade till att ta lagen helt i våra egna händer. Låt oss gå då till vår moder.

Selim Du har rätt. Vi måste kräva henne på vår rätt. (*de går*)

överdomaren När ondskan och dess girighet en gång har givits makt, som skedde genom denne Omars arvfördelning till två oförtjänta söner, så ger ondskan aldrig upp förrän den lyckats med att slösa bort sig själv i furiös förtvivlans överväldigande energi. Jag kan då blott beklaga Judar, som blir offret för den samma; och för offret för en sådan utsatthet finns ingen möjlig hjälp.

Akt II Scen 1.

Fatima Välkomna hit, o mina söner! Jag har ej fått se er sedan eder fars, min mans begravning! Vilken ära att ni hälsar på mig! Men vad är på tok? Vad är det för surmulenhet i era anleten?

Selim Vi har förlorat mot vår broder Judar, och nu finns det inga fler instanser att försöka överklaga hos.

Fatima Så tråkigt! Men vad har då tvistemålet utgjorts av?

Suleiman Som om du inte visste det! Ni är i maskopi mot oss! Ni intrigerar mot oss blott för att få oss ur vägen! Tro ej att vi inte genomskådar er komplott!

Fatima (oförstående) Jag vet ej något, mina söner. Vad har Judar gjort sig skyldig till?

Selim Han har berövat oss vårt arv och stoppat det i egen ficka!

Suleiman Han har lurat oss att muta falska domare, och sedan har hans domare och han tillsammans delat våra pengar mellan sig!

Selim Vi har förlorat i varenda rättsinstans, och domarna har bara rakat in av vår förmögenhet!

Suleiman Nu har vi inget kvar!

Fatima Vad kan jag göra då för er?

Suleiman Du kan gottgöra oss!

Selim Du kan i någon mån ge oss åtminstone en del av vad tillkommer oss.

Suleiman Vi kräver rättvisa av dig.

Fatima Hur då?

Selim och Suleiman Ge oss vårt arv!

Fatima Men vad skulle jag då leva av? Ni fick ju rättvist ut ert arv när Omar, eder fader dog. Ni har ej rätt till något mera.

Suleiman Han gav dig en fjärdedel blott för att Judar skulle få den fjärdedelen!

Fatima Nej, han gav den åt mig för att skydda mig efter sin död.

Suleiman Du ljuger, häxa!

Fatima Talar så min son emot sin egen moder?

Selim Ta det lugnt, Suleiman! Moder, vi har ingenting att leva av emedan Judar lurat av oss allt. Du är den enda som kan hjälpa oss.

Fatima Jag har hört ryktas om den raka motsatsen, att Judar blivit ruinerad helt av er. Han har nu sökt ett arbete och tjänar nu sitt bröd som hederlig och trägen fiskare.

Suleiman Du hjälper alltså honom!

Fatima Han har icke sökt min hjälp.

Suleiman Men vi har sökt den, och vi kräver den! Tro inte att vi inte genomskådat er!

Fatima Det finns ej någonting att genomskåda.

Suleiman (i det att han slår henne) Tig, din satans häxa! Ge oss våra pengar nu!

Fatima (tårögd) Jag gav er era liv. Om ni vill löna mig för det med att ta mitt, så var så goda!

Selim Moder, vi vill dig ej något illa. Vi vill bara ha vårt arv.

Fatima Ert arv fick ni kontant när pappa dog.

Suleiman (slår henne) Försök ej, nedriga ragata! Du är lika mycket mot oss som den illistige Judar! Ni två bara konspirerar mot oss!

Fatima (gråter) Jag gav er ert liv! Tag då mitt eget, om ni vill bestraffa mig där för! (blottar sitt modersbröst)

Selim Var ej så teatralisk, moder! Vi vill blott ha våra pengar.

Fatima Ni vill ha min enda säkerhet som änka! Ni vill utblotta er egen mor! Så tag då allt jag har, men lämna mig i fred!

Suleiman Du ger dem alltså inte frivilligt! Nå, vi tar dem i alla fall! Vi kan behöva också detta hus du bor i. Det är bäst att du drar ut på gatan var vår fader fann dig. Vi behöver sälja huset.

Selim Mor, du måste inse att vi måste ha vår rätt. Om den förvägras oss så måste vi ta den med våld.

Fatima Tag allt jag äger, men låt mig få vara ensam med min sorg i fred! (överger stället)

Suleiman Försvinn du bara, teatraliska matrona! – Vi har fått allt vad hon ägde.

Selim Ja, vi fick till slut i alla fall då något. Nu kan vi gå ut och fira.

Suleiman Vilken krog har du att föreslå?

Selim Jag föreslår "Den glada änkan". Där har de de smaskigaste damerna.

Suleiman Där skulle mamma höra hemma!

Selim Ja. Hi-hi! (de gå ut under grovt skämtande och tar mycket pengar med sig.)

Scen 2.

Judar Min moder! Vilket upplöst tillstånd! Vad har hänt?

Fatima Min son, jag har behandlats övermåttan nesligt av dina två bröder.

Judar Vad har de då gjort med dig? Har de ej visat dig respekt?

Fatima De kom till mig och krävde av mig alla mina pengar. Sedan drev de mig ifrån din faders hus. De har nu sålt det, och de tillbringar nu glada dagar på de sämsta krogar under ständigt sällskap av de billigaste luder.

Judar Moder, det får icke vara sant! Det låter som en mardröm! Så kan inga söner göra mot sin moder!

Fatima De har gjort det. Jag är utblottad och helt vanärad genom dem. Det enda som nu återstår för mig att göra i mitt liv är att förbanna dem.

Judar Min moder, så får du ej tänka. Är de icke dina egna söner? Har du en gång gett dem deras liv så får du ej ta deras liv tillbaka. Livets grund är dess moraliska berättigande, och om du förbannar dem berövar du dem livets grund. Då kan de icke längre leva. Tänk på att de även är de enda bröder som jag har.

Fatima Vad vill du då att jag skall göra med dem? Slicka deras fötter? Fromt uppmuntra dem i deras orgier? Be dem fortsätta som tjuvar och välsigna dem för deras brott?

Judar Min moder, gör dig ej bekymmer med att tänka på dem. Tids nog får de sin rättmätiga belöning genom den naturliga försynen. Jag har tvistat nog med dem, det kostade oss allt vi ägde, allt vår fader givit oss, och vi är alla tre nu fattiga, och så som de planerar sin ekonomi lär även dina pengar snart nog vara slut. Jag vill ej tvista eller bråka fåvitskt mer med dem. Det leder bara till förargelse. Ej heller må du unna dem din ärliga förbannelse. Kom hellre hit till mig och bo hos mig, så skall jag nog försörja dig. Jag lever enkelt nu men hederligt, och vi skall nog åtminstone så mycket få ihop det att vi icke saknar mat för dagen.

Fatima Får jag bo hos dig, min son? Säg, menar du det verkligen?

Judar I högsta grad. Vart skulle du väl annars taga vägen?

Fatima Var välsignad, gode son. För din skull skall jag icke tänka mera med förargelse på dina bröder.

Judar Det är rätt, min mor. Allt vad en människa behöver för att överleva all förargelse och fåfäng ondska är en smula tålmod.

Scen 3.

Suleiman Min bror, vad skall vi göra?

Selim Vi har ingenting att göra utom blott att skylla nu oss själva.

Suleiman Vi är ruinerade.

Selim Du tog dig alltför många alltför dyra horor i alltför många bordeller.

Suleiman Skall du säga, som har spelat bort långt mer än hälften av vårt arv på tärning!

Selim Vi har levt. Nu kan vi icke leva längre.

Suleiman Men vi måste överleva!

Selim Hur? Det enda vi har kvar är våra kläder.

Suleiman Vi får återvända till vår mamma. Hon tar säkert hand om oss.

Selim Så som vi har behandlat henne? Tror du att hon ens vill se oss mera? Tror du verkligen att hon kan vara så urbotad dum?

Suleiman Det är vår enda chans. Ej någon annan vill försörja oss.

Selim Du har nog rätt. Det är vår enda chans. Vi kan åtminstone försöka pröva den. Vi har ju inget att förlora. *(de går.)*

Scen 4.

Fatima Tappert arbetar min son i träget mod, och vi har mat för dagen då åtminstone. Ej alltid får han napp, ej alltid har han färsk fisk till försäljning, men vår anspråkslöshet gör att vi i alla fall kan klara oss. Och vi har lyckats spara till och med en liten slant för eventuella prövningar. *(det knackar på dörren.)* Vem knackar på? Stig in! *(Selim och Suleiman inträder.)* Ack, det är mina söner! Vad har hänt med er? Ni ser ju alldeles förstörda ut!

Selim Kör icke ut oss, moder!

Fatima Skulle jag, er moder, köra ut er? Det skulle bara fattas annat! Men var icke här när Judar kommer hem, ty han förlåter er nog aldrig. Men vad är ert ärende? Jag ber er fatta er helt kort!

Suleiman Min moder, vi är ruinerade.

Selim Vi är förnedrade till tiggare.

Suleiman Om du ej hjälper oss så dör vi.

Fatima Men hur har ni då förlorat era rikedomar?
Selim Genom tjuvar och banditer, svindlare och ockrare, bedrägerier och ren otur.
Fatima Var det icke även genom tärningsspel och kvinnor?
Suleiman Det var bara en detalj.
Fatima Och så har ni den fräckheten att komma hit till oss som inget har att leva på förutom Judars hårda trägna arbete! Han kan knappt ens försörja mig.
Suleiman (faller på knä) Hav förbarmande med oss, o dyra goda älsklingsmoder! Se i nåd till vårt elände! Bättre är att tigga hos sin moder än att tigga i offentligheten!
Fatima Här är bröd och vatten, här är litet ris och rester av vår gårdagsmiddag. Ät, men gå därefter bort för natten. Er bror Judar får ej se er här. Jag kan nog ge er litet mat för dagen varje dag, men endast om ni lovar att ej visa er för Judar. Får han se er äta här så är ni dödens.
Suleiman Goda mor, du räddar våra liv!
Selim Vi skall ej säga något ord till Judar. Vi skall vara dina trogna stackars söner blott i hemlighet och lönnod. Ditt bekymmer för oss skall ej mer bli Judars.
Fatima Det är allt jag ber om. Ät nu upp, och gå sen härifrån kvickt innan Judar kommer hem. *(bröderna äter glupskt.)*

Scen 5. Efter två veckor.

Suleiman O mor, du har fött upp oss åter så att vi på nytt kan känna oss som prinsar.
Selim Kan du möjligen nu också låna oss en smula pengar?
Suleiman Vi var säkra på att vår så goda moder aldrig skulle svika oss! Vi visste att vi kunde lita på dig!
Fatima Mina söner, hårt ni prövar eder moders tålmod. Ni har nu vräkt er här på tok för länge. Bryt nu upp förrän er bror får se er här.
Selim Ack, mor, ge bara oss en liten smula pengar, så skall vi bege oss sedan.
Fatima Ni är alldeles för mätta. Jag har nog skämt bort er nu igen. Ack, kan då aldrig vanliga föräldrar giva sina barn en uppfostran förutan att det enda resultatet blir att barnen blir fördärvade av bortskämdhet? O söner, ni har blivit mig en last!
Suleiman Ack, moder giv oss bara lite pengar, så försvinner vi så genast.
Selim Några hundra piastrar räcker till.
Fatima O söner, er bekvämlighet blir min ruin! *(Judar inträder.)*
(Alla häpnar och förskräckas.)
Judar Vad är detta? Mina bröder!
Selim O min broder, var ej arg på oss! Vi låg i gatans rännsten ruinerade som tiggare och invalider, men din moder var barmhärtig nog att hjälpa oss.
Suleiman Ack, broder, hav förbarmande och slå oss ej ihjäl!
Fatima Förlåt din moder, ädle son, för hennes svaghet!
Judar Bröder, vad är detta? Icke visste jag att ni var ruinerade! Och vilken ära för oss att ni då fromt väljer att bege er hit till oss! För mig är det en ära att ni sökt er hit! O moder! Säg, vad väntar du och glör du på? Sätt genast fram en präktig middag åt oss alla fyra!
Selim Är du då ej arg på oss?
Judar Och varför skulle jag då vara arg? Tvärtom! Jag gläds! Ty ni var båda helt förlorade för oss, ni hade övergivit oss och valt åt er ett liv på avstånd från oss, men nu har ni återvänt! En glädjefest skall detta vara, och jag hälsar er välkomna!
Suleiman Broder Judar, vi har ej förtjänat denna godhet, och vi skäms och blygs för vad vi gjort mot dig och mamma. Men vi blev ordentligt straffade för våra synder, och nu har vi ångrat oss ordentligt, och vår äldste broder Selim kan intyga hur

hjärtinnerligt vi verkligen har saknat er. Vi ber om tillgift för vår tidigare ansvarslöshet.

Judar Broder, res dig upp. Låt mig omfamna dig. Du även, Selim. Res dig upp och kom i mina armar! Detta är ett fattigt hem, men fattigdomen äger hela världen och gör flinkt det bästa av en liten sak. Allt skall vi dela jämnt hur litet det än är, men alltid blir det nånting över, om vi samtidigt bemödar oss att spara. Vi skall nog tillsammans klara livet! Var välkomna, och förbli hos oss! Från och med nu skall aldrig mera vår familj bli splittrad. Jag skall nog försörja oss, och vi skall alltid vara lyckliga tillsammans! Tänk! Jag hade faktiskt gett upp hoppet om att alls få se er mera!

(Modern bär in mat, de slår sig alla ner, och stämningen vid måltiden blir hjärtlig.)

Akt III Scen 1. Torget i staden. Judar kommer förbi.

Bagaren Nå, Judar, har du fått någon fisk idag?

Judar (visar sin tomma fiskväska) Käre bagare, jag beklagar, men idag har jag haft otur.

Bagaren Det har du inte förtjänat, Judar, du som är den bästa av människor.

Judar Det tillkommer inte dig, bagare, att smicka en fattiglapp. Spara ditt smicker åt dem som kan betala, alla dina rika kunder, beyerna, paschorna, shejkerna, sherifferna och kaliferna. Ge de besuttna vad de tål, men skona mig!

Bagaren Du ensam, Judar, är värd att berömma och smicka, ty du är en bättre man än hela etablissemanget och alla som följer religionen, ty du försörjer en hel familj.

Judar Tyvärr tror jag den här gången, kamrat, att mina bröder och min mor får vara utan mat, ty jag har inte fått något napp på hela dagen.

Bagaren Bara för att du arbetar utan lön skall du ej behöva svälta. Se, här är bröd för dagen för dig och din familj. Det får du på kredit så länge.

Judar Kan du lita på en fattiglapp som ej vet när han kan betala tillbaka?

Bagaren Din dygd är din rikedom, Judar, och den är mera värd än allt guld i världen. Med det tålmod som du har visat dina bröder är du en lärare för oss alla.

Judar (tar emot brödet) Tack, käre bagare. Jag skall nog fortsätta arbeta i alla fall.

Scen 2. Sju dagar senare. Samma plats. Judar kommer uttröttad förbi.

Bagaren Du ser för bedrövlig ut, Judar.

Judar Jag gissar att du kan gissa det värsta.

Bagaren Din fiskpåse ser tom ut.

Judar Skenet bedrar ej.

Bagaren Du måste ha otur.

Judar Tack för vänligheten. En hassan hade sagt, att det måste bero på att jag måste ha syndat mot Gud, men jag har inte syndat mot Gud, och ändå har jag inte fått en enda fisk på en hel vecka fastän jag arbetat från morgon till kväll tolv timmar varje dag.

Bagaren Det är inte ditt fel, Judar.

Judar Det värsta är att det är ingens fel. Men jag är rädd att ditt tålmod med mig nu måste tryta, ty du har bara lagt ut för mig utan att jag har kunnat betala något på en hel vecka.

Bagaren Du har varit min gäst. Tre dagar bör en gäst frikostigt förplägas, men Judar bör man förpläga minst tre gånger tre dagar.

Judar Dock måste jag nu tacka nej, käre bagare. Min stolthet förbjuder mig att ta emot mera mat på kredit.

Bagaren Kommer du hem utan mat slår dina bröder ihjäl dig.
Judar Hellre det än att jag måste fortsätta ta emot allmosor.
Bagaren Det är inga allmosor. Det är lån.
Judar Livet är ett lån av Gud som man måste betala tillbaka. Men det lån jag tagit av dig kan jag inte betala tillbaka.
(En bärstol bärs in av fyra slavar. Den stannar på den osynlige passagerarens befallning en bit från bagarboden.)
Bagaren Du får inte gå hem till din moder utan mat.
Judar Då skall jag stanna här och åtminstone tigga hederligt som den medellösa fattiglapp jag är. Jag förbjuder dig, bagare, att låna mig ett enda bröd till. Mitt goda namn vill jag behålla, om jag så även måste bli en tiggare.
Bagaren Var inte dum nu, Judar. Din stolthet är enfaldig.
Judar Men hederlig. Jag vill inte låna mer. Gud skickar mig nog en annan möjlighet.
(vänder bagarboden ryggen och börjar gå.)
bärstolens passagerare Vänta, Judar!
Judar Vem kallar mig?
(Bärstolens gardiner öppnas och passageraren stiger ur: en yppig lyxig kvinna praktfullt klädd och smyckad.)
Judar (förskräckt, till bagaren) Vem är det?
Bagaren Det är Sultana, den rikaste kvinnan i staden.
Judar Vad vill hon mig?
Bagaren Fråga inte mig. *(drar sig inomhus)*
Sultana Judar, Omars son, jag har hört talas om dig. Du är den tålmodigaste mannen i Kairo.
Judar (bugar sig ödmjukt med mössan i handen) Och vem har jag äran att tala med? Ni ser ut som en prinsessa.
Sultana Jag är bara Sultana.
Judar Vem är Sultana?
Sultana Sultana är Sultana. Och hon bjuder dig härmed hem till sig på middag. Och till Sultana kan man icke tacka nej.
Judar Men vad skall då mina bröder och min moder säga?
Sultana Bekymra dig inte för dem. De skall aldrig svälta mera. Bagare! Öppna!
Bagaren (förskräckt, öppnar) Ja, furstinna, vad är det? Vad kan jag stå till tjänst med?
Sultana Hur mycket är Judar skyldig dig?
Bagaren Bara två piastrar, o härskarinna.
Sultana Här är tjugo. *(ger pengarna till sin slav som betalar)* Är skulden betald?
Bagaren O, tiofalt, ers nådiga höghet!
Sultana Bra! Judar! Kom med mig!
Judar Ack, för ni bort mig? Men vart?
Sultana Vi skulle ju hem till mig och äta middag. Bagare!
Bagaren Ja, ers höghet?
Sultana Gå hem till Judars familj och ge tio av de tjugo piastrarna till hans familj, så blir de glada.
Bagaren Ja, ers höghet.
Sultana (till Judar) Är det bra så?
Judar Min mor och mina bröder kommer åtminstone inte att klaga. Men vad skall de säga när jag inte kommer hem?
Sultana Bagare! Säg till hans familj att Judar har kallats bort i affärsangelägenheter, men nämn inte mig. Är det förstått?
Bagaren Det är helt klart, nådiga furstinna.
Sultana Säg till dem att de aldrig mer skall sakna pengar, ty Judar har idag fått ett nytt arbete.

Judar Har han det?
Sultana (*ser på honom*) Ett heltidsarbete. Nå, bagare, sätt fart på benen!
Bagaren (*får bråttom med att stänga sin bod*) Ja, ers höghet!
Sultana Judar, kom med mig!
Judar (*förlägen*) Vart då?
Sultana Upp i bärstolen, förstås! Hoppa in!
(*Judar har inget val, går upp i bärstolen, och Sultana går upp efter honom. Gardinerna sluts, och bagaren skyndar iväg.*)
Bagaren Himmel och pannkaka! Somliga gör sin lycka genast! Bara det inte slutar illa!

Scen 3. Sultanas praktfulla gemak. En praktfull middag för två är framdukad.

Judar Vem är ni, Sultana?
Sultana Vet du inte vem jag är? Jag är Sultana.
Judar Men vem är Sultana?
Sultana Det svävar blott en oskuld som du i okunnighet om. Men det skall vi nog ordna.
Judar Vad menar ni, Sultana?
Sultana Jag har plockat upp dig ur rännstenen, pojke. Du hade att välja mellan mig eller att bli tiggare. Du valde mig. Det valet skall du ej behöva ångra.
Judar Men vem är du?
Sultana Äntligen kallar du mig du. Du kommer att inse vem jag är när du har insett vem du själv egentligen är.
Judar Du talar i gåtor, vackra kvinna.
Sultana Det är meningen. Mystik är den vackraste och rakaste vägen till sanningen fastän den vägen verkar bra mystisk.
Judar Jag förstår ingenting.
Sultana Du sover. Du drömmer. Men jag är till för att få dig att vakna.
Judar Ändå känner jag att jag är vaken, för när jag nyper mig i armen så gör det faktiskt ont.
Sultana (*road*) Nej, men gör det faktiskt det? Så konstigt!
Judar Ni driver med mig, Sultana.
Sultana Nej, min pojke, jag menar bara väl. Ät nu ordentligt. Ät dig mätt så att du blir full av energi.
Judar Ni sade något om att jag skulle få arbeta. Är det därför jag skall skaffa mig energi?
Sultana Just därför.
Judar Blir det mycket att göra?
Sultana Inte mera än vad du orkar med, men jag blir glad om du orkar med mycket.
Judar Jag skall gärna orka med mycket.
Sultana Då blir jag glad.
Judar Men du måste vara väldigt mäktig och rik som har så många slavar och tjänare under dig.
Sultana Jag har många anställda också.
Judar Skall jag bli en av dem?
Sultana Nej, du är reserverad för mig. Mina anställda är bara kvinnor.
Judar Blir jag då din första manliga anställda?
Sultana Nej, men du blir unik.
Judar På vilket sätt blir jag unik?
Sultana Genom att du inte kom hit frivilligt.

Judar Är det många som kommer hit frivilligt och söker arbete hos dig?

Sultana De kommer hit frivilligt men inte för att söka arbete utan för att arbeta, och de betalar för det dessutom. Men du skall inte behöva betala. Du blir avlönad i stället. Därför blir du unik.

Judar Men varför har du sålunda valt ut mig?

Sultana För att du är den dygdigaste mannen i Kairo. Du är beryktad för ditt oändliga tålmod med dina misslyckade bröder.

Judar Så därför har du bjudit mig hit för att ge mig någon sorts belöning?

Sultana Precis. Ät nu, så att du orkar arbeta sedan.

Judar Berätta då vad det är för slags arbete du vill att jag skall göra.

Sultana Du skall behaga mig.

Judar Är det allt?

Sultana Ja.

Judar Då har jag kanske redan börjat – arbeta?

Sultana (road) Jo, du har faktiskt börjat. Du behagade mig från den första stund jag såg dig.

Judar Jag har kanske redan – arbetat – en hel del då utan att känna till det?

Sultana Du har åtminstone redan kommit en bit på väg.

Judar Vad är målet?

Sultana Vad menar du?

Judar Vilken sorts utbildning får jag?

Sultana Drick nu lite mera. Utbildningen kommer av sig själv.

Judar Du gör mig berusad.

Sultana Det är kanske meningen. Är jag mycket vacker?

Judar Jag har aldrig förut sett någon vacker kvinna. Jag tror att du är den vackraste kvinnan i världen.

Sultana Tror du det? Så snällt av dig.

Judar Men vad går utbildningen ut på?

Sultana Kom lite närmare mig.

Judar Varför det?

Sultana Jag skall visa dig en sak som har med din utbildning att göra.

Judar (flyttar sig närmare henne) Är det bra så?

Sultana Bättre kan du!

Judar (flyttar ännu närmare) Så? Har jag inte vågat mig för nära nu?

Sultana I ditt blivande yrke kan man inte våga sig för nära. Du kommer att få mycket att göra, yngling. Du har alla förutsättningar för att lyckas över hövan. Jag visste nog att Judar var Kairos dygdigaste man, men jag visste inte att han var så behagfull förrän jag fick se honom på gatan. Kom närmare, min vän.

Judar Ni är förtrollande.

Sultana Tack. Känn nu mitt finger. (*går varsamt med handen mellan benen på honom.*) Har du inte något där som känns?

Judar Ni kittlar mig.

Sultana Jag mer än kittlar dig, min vän. Jag undersöker dig, och jag har funnit undersökningen helt tillfredsställande, ty här är någonting som reser sig.

Judar Min fru, ni borde inte.... Jag är för beusad.... Blodet stormar inom mig.... Den myckna goda maten.... Jag kan ej behärska mig....

Sultana Ge bara efter. Känn min hand och njut av mina smekningar. Följ med i rytmen. Det är alldeles naturligt. Kom med, min käre yngling, i den ljuvaste av lekar. Jag vill bara lära dig att bli naturlig.

(Judar ger efter för hennes bearbetningar och faller automatiskt in i älskogsleken.
Långsam blackout.)

Scen 4. Hemma hos Judar.

Selim Judar har varit borta i en vecka nu.
Fatima Nej, min son, han har inte varit borta i bara en vecka.
Suleiman Selim har rätt, moder. Det var för sju dagar sedan bagaren kom till oss med pengarna och berättade att Judar var försvunnen.
Fatima Mina söner, vad som för er är blott en vecka är för mig en evigheters evighet.
Selim Hon är blödig, Suleiman. Bry dig inte om henne.
Suleiman Hon saknar honom. Det gör inte vi. För mig får han gärna stanna borta för alltid, bara han ville skicka oss mera pengar!
Fatima Är pengar allt för er, mina söner, och er broders liv ingenting?
Suleiman Vår broders liv är allt för oss så länge det är värt pengar!
Selim Du menar, Suleiman, att Judars liv är som vatten om det inte ger oss pengar.
Suleiman Judar är bara en människa. Ingen människa är värd mer än sitt penningvärde.
Fatima Då är jag, som födde er, icke värd mer än vatten. Då kan jag lika gärna gå bort och dö om inte Judar kommer tillbaka till oss mera.
Suleiman Du kan åtminstone gå ut på gatan och tiggas för oss, kvinna! Det är vi för goda till, ty vi är aktade män. Men en gammal tiggande kvinna skall många ha förbarmande med.
Selim Suleiman, du talar till din moder.
Suleiman Än sen? Har jag inte rätt kanske? Och är inte de tio piastrarna som Judar sände oss förra veckan slut för länge sedan?
Fatima Är pengarna slut?
Selim Suleiman kunde inte motstå frestelsen att pröva sin lycka, och den här gången var han verkligen säker på att vinna.
Fatima Hur mycket spelade du bort?
Suleiman Åtta piastrar.
Fatima Åtta piastrar! Det hade räckt till mat för oss i fyra veckor!
Suleiman Tig, kvinna! Gå ut och tigg i stället och gör någon nytta för dig! Du duger ju inte ens till att hora längre!
Selim Suleiman!
Suleiman Har jag inte rätt kanske?
Fatima I vårt samhälle har mannen alltid rätt och kvinnan alltid fel. Jag skall gå ut och tiggas.
Suleiman Gör det. Judar har ju övergivit oss.
Fatima Han är kanske död.
Selim Han har nog bara lämnat oss i sticket.
Fatima Han har kanske tröttnat på att försörja sin gamla moder. Han är kanske någonting värre än död.
Suleiman Gå ut, mor, och tigg.
Selim Ja, mor, gå ut på gatan och gör rätt för dig. Annars kanske Suleiman säljer dig som slav till de kristna.
Suleiman Driv inte med henne så grymt, Selim. Ingen vill väl köpa henne.
Selim Nej, men du vill kanske ändå sälja henne. Alltid finns det någon köpman som åtminstone kan göra två av henne.
Suleiman Hon har ju inte ens något fett kvar i kroppen.
Fatima (reser sig och går mot utgången) Mina söner, jag har fött er, och därför är jag skyldig er era liv så länge ni lever. Jag skall nog försörja er som en pelikanmamma med sitt eget blod om det så behövs. Och min enda tröst skall vara att när jag väl är död ni inte längre skall kunna klaga på mig.

Selim Ja, gå, mor.
Suleiman Om du inte kan försörja oss så kom inte tillbaka.
(Fatima möts vid utgången av bagaren.)
Bagaren Goddag, min ädla fru.
Fatima Ni igen! Jag fruktar er.
Selim Äntligen! Stig in, bagare!
Suleiman Och ut med språket! Var håller Judar hus? Varför skickar han oss inte mera pengar?
Bagaren Er broder låter hälsa att han mår väl, men han blir tyvärr något fördröjd på sitt angenäma affärsuppdrag.
Fatima Är han bortrest?
Bagaren Ja och nej. Han är strängt upptagen, då han har mycket arbete att fullborda, då han har mycket outrättat arbete att hinna i kapp med.
Fatima Får han lida för andras synder?
Bagaren Nej, bara för sina egna, det vill säga sina underlåtelser.
Selim Alltså har han råkat illa ut. Är han i fängelse?
Bagaren Han har inte råkat illa ut, men han är i fängelse.
Suleiman Du talar i gåtor, bagare! Ut med språket! Vi struntar i vad Judar har råkat ut för bara han uppfyller sina förpliktelser mot sin familj!
Selim Vad är ditt ärende, bagare?
Bagaren Att uppfylla Judars plikter gentemot sin familj. Här är hans budskap. *(tar fram en pung med pengar.)*
Selim Pengar!
Suleiman Äntligen!
Fatima Jag vädrar en värre olycka än någon olycka. Jag vill ej röra eller se dessa pengar. *(vänder sig bort)*
Suleiman Mor är galen. Hur mycket är det?
Bagaren Se efter. *(tömmer innehållet. En ansenlig mängd skinande guldmynt rinner ut.)*
Selim Detta är ju en förmögenhet!
Suleiman Vi kan ej räkna dem. Hur mycket är det?
Bagaren Tusen piastrar. Men göm dem väl, så att ni inte blir rånade.
Fatima Det måste vara blodspengar!
Bagaren Nej, min fru, dessa pengar har Judar ärligt förtjänat genom hårt och förtjänstfullt arbete. Och han har inte behållit någonting för sig själv utan skickat allting hem till er.
Fatima Men vad har då hänt honom?
Bagaren Min fru, jag beklagar, men även jag har fått min lön för att tuga. Jag kan bara säga att någonting underbart har hänt honom.
Selim Han har gjort sin lycka! Han har blivit rik! Han har blivit någon rövarhövding! Han måste ha blivit bordellkung! Och så lämnar han oss här och lämnar oss bara brödsmlor!
Suleiman Min broder, denna rikedom är inte att förakta.
Selim Brödsmlor är vad det är! Och jag tror inte ett ögonblick på ditt ord, bagare, att han inte har behållit något för sig själv. Han skulle inte slänga till oss dessa brödsmlor om han inte minst hade funnit Ali Babas grotta!
Bagaren Selim, din otacksamhet är inte väl placerad. Jag har sagt sanningen, och du har ingen rätt att bringa den i tvivelsmål.
Suleiman Var är han då? Säg åtminstone det, så att vi själva kan få komma till tals med honom!
Bagaren Jag har stränga tillsägelser att inte avslöja någonting, ty gör jag det är både ni och han förlorade.
Fatima Ack, han är redan förlorad!
Bagaren Sörj inte, fru Fatima! Ännu kan han komma tillbaka.

Fatima Det hopp du ger är alltför litet mot det massiva mörker av synd som dessa pengar utgör och som har skilt min son från mig.

Suleiman Mor är snurrig. Hon vet inte vad hon talar om. Hon har blivit oredig. Hon förstår inte längre vad reda pengar betyder. Hälsa Judar, bagare, att han gärna för oss får stanna var han är för alltid om han bara skickar oss mera pengar.

Selim För denna förmögenhet kan du bo på spelhuset, Suleiman.

Suleiman Och du kan vältra dig med alla kvinnor du vill, Selim.

Selim En god idé.

Fatima Och jag då?

Suleiman Du, mor, kan gå ut och tigga. Nu klarar vi oss utan dig.

Bagaren Då mitt ärende är slutfört ber jag att få avlägsna mig.

Selim Glöm inte att hälsa Judar att han gärna får återkomma med mera.

Suleiman Våra företag kräver större investeringar.

Fatima Hälsa Judar, bagare, att jag beklagar honom.

Bagaren Nej, min fru, det kan jag inte göra. Jag beklagar. Men jag skall alltid ha den vördnad och respekt för er som saknas hos era andra söner.

Fatima Kommer jag att få träffa Judar igen?

Bagaren Det är jag alldeles säker på att ni kommer att få göra. Han glömmer aldrig sin moder.

Fatima Då skall jag leva blott för det. Men jag skall aldrig röra hans pengar. Hellre skall jag tigga.

Suleiman Ja, gör du det, mor, och låt oss sköta ruljangsen.

Selim Du behöver inte laga mat åt oss mer. Nu kan vi försörja oss själva.

Bagaren Jag lämnar dessa reptiler åt sitt öde med Judars pengar. Kommer ni med mig, mor Fatima?

Fatima Våga inte förolämpa mina söner!

Bagaren Jag kallar dem bara vid deras rätta namn.

Fatima De är ändå mina söner. (*bagaren och Fatima går ut tillsammans, medan Selim och Suleiman blir kvar vältrande sig i pengar och förtjust räknande dem.*)

Scen 5. Hos Sultana.

Judar Min fru, ni är outsäglich.

Sultana Du har tillfredsställt mig, Judar, och jag är nöjd med dig. Jag tror att du nu kan betecknas som färdigutbildad.

Judar Vad innebär det?

Sultana Det innebär, Judar, att vi har tillfredsställt vår kärlek. I en månad har vi levat tillsammans under ousinlig älskog och paradisycka, men den månaden är nu till ända. Jag har dock anledning att vara nöjd med dig, ty du har givit mig den fulla kraften av din uppdämda och oförbrukade svendom. Du har behagat mig, men nu måste vi skiljas, för att ej vår lycka må bli sämre.

Judar Tänker du överge mig, dyrkade Sultana?

Sultana Min pojke, du är färdigutbildad. Jag är tio år äldre än du. Jag har bara lekt med dig. Nu är leken över. Du är nu flygfärdig och bör lämna boet. Det finns andra kvinnor och yngre kvinnor än jag.

Judar Men du är den enda för mig.

Sultana Det tror du. Vänta bara. Lita på mig. Du måste ha respekt för min erfarenhet. Den första kärleken är den ljuvaste av all tänkbar lycka, men den varar aldrig längre än en månad. Jag måste tvinga dig till att inte fresta den lycka som du har vunnit. För att du må behålla den och inte glömma den måste du skiljas från mig.

Judar Skiljas från dig, Sultana! O nej! Det är omöjligt!

Sultana Vägrar du?

Judar Jag skulle icke kunna överleva det!

Sultana Älskar du mitt sätt att leva så mycket?

Judar Jag vill aldrig svika dig, Sultana, ty du är den klokaste av alla tänkbara kvinnor.

Sultana Ändå känner du mig inte och vet ingenting om mig.

Judar Känner jag dig inte? Jag som legat med dig varje natt i en hel månads tid!

Sultana Judar, du har känt min kropp, men du har aldrig känt mig. Är det alldeles omöjligt för dig att skilja dig från mig?

Judar Giv mig en månad till med dig! Bara en månad!

Sultana Nåväl, Judar, jag skall erbjuda dig en kompromisslösning. En månad till med mig är omöjligt. Du får mig icke för en enda natt mer. Men det finns andra.

Judar Vad menar du, ljuva Sultana?

Sultana Jag skall inviga dig i ett mysterium.

Judar Så spännande! Berätta! Jag älskar dina mysterier!

Sultana (*reser sig och går mot fonden*) Jag bedriver en omfattande verksamhet. Om du är klok kan du bli en bra affärskompanjon åt mig, men jag måste få pröva dig först.

Judar Pröva mig gärna! Det skall bli min stora glädje att få bestå alla dina prov!

Sultana Nåväl, Judar, tärningen är kastad! (*drar ifrån väggarna. En stor sal blir blottad full med vad som verkar vara sannskyldiga i lyx sig vräkande haremsdamer.*)
Du kan aldrig få mig mera, Judar, men välj vilken av dessa som du vill.

Judar Jag drömmer. Du bedövar mig, Sultana, med dina uppenbarelser. Detta kan inte vara sant. Varenda en är ju ung och vacker och fräsch och – ja, ännu mera attraktiv än du!

Sultana Välj vem du vill, och hon skall vara din i en månad.

Judar (*går in bland damerna*) Detta är otroligt! Är ni alla till enbart för kärleken och skönheten och människans behag?

några flickor (fnittrar) Lita på oss, Judar!

Judar Sultana, du driver inte med mig? Du menar verkligen allvar?

Sultana (*smått road*) Naturligtvis, Judar. Detta ingår i din välförtjänta belöning.

Judar För vad? För att jag har älskat dig?

Sultana För att du har levt som du levt, för att du har haft tålmod med dina bröder, för att du är vad du är, och för att du har sparat dig för mig.

Judar Sultana, jag är överväldigad!

Sultana Nå, vem väljer du?

Judar Vad vill du jag skall göra?

Sultana Älska. Bara älska.

Judar Men varför?

Sultana Den frågan ställer man inte i kärlek, Judar. Man tar emot eller är dum och refuserar.

Judar Jag kan aldrig refusera något som du erbjuder, Sultana.

Sultana Då är du i alla fall inte dum. Nå, vem väljer du?

Judar (*vänder sig till den allra vackraste*) Vad heter du?

Sultana Suleika är mitt namn.

Judar Suleika, får jag älska dig?

Suleika Naturligtvis får du det! (*omfamnar honom*)

Judar Jag väljer henne, Sultana.

Sultana Du har gjort ett gott val. Älska henne nu och var henne trogen i en månad eller tills du tröttnar på henne. Sedan kan du komma till mig. (*drar för väggarna igen.*)
Han är förlorad. Han är min. Ett steg till, och han blir min mest idealiska affärskompanjon någonsin!

Akt IV Scen 1.

Ett intimt rum. Judar och Suleika ligger tillsammans nakna i en säng, båda i sin ungdoms fullkomliga skönhet. Dämpad belysning.

Suleika Älskar du mig än, Judar?
Judar Hur kan du tvivla?
Suleika Älskar du mig mycket?
Judar Mer än hela världen.
Suleika Du har inte tröttnat på mig efter en hel månad?
Judar Jag kommer aldrig att tröttna på dig, min älskade.
Suleika Så säger de alla alltid strax innan de överger en.
Judar Jag är annorlunda, Suleika.
Suleika Du är visserligen vackrare och kanske ädlare än alla andra, men du är ändå bara en man.
Judar Jag ska bevisa för dig att riktig kärlek varar längre än en månad.
Suleika Hur?
Judar Det vet bara du. Förelägg mig ett prov, och jag skall uppfylla det.
Suleika Det finns då bara ett sätt för dig att bevisa det på.
Judar Pröva mig.
Suleika Gör mig med barn.
Judar Barn? Redan?
Suleika Tag ut mig härifrån, gift dig med mig och gör mig med barn.
Judar Menar du allvar?
Suleika Ja.
Judar Och du tvivlar på att jag skulle kunna göra det?
Suleika Ja.
Judar Varför?
Suleika Därför att jag är vad jag är.
Judar Varför skulle din karaktär hindra mig?
Suleika Därför att jag har haft så många före dig.
Judar Hur många då?
Suleika Kanske ett fyrtiotal. Kanske flera.
Judar (bestört, drar sig tillbaka) Menar du att fyrtio och kanske flera har älskat dig på samma sätt som jag?
Suleika Ja, minst.
Judar Men, Suleika, vad är det du säger?
Suleika Bara vad som är sant.
Judar Jag tror dig inte. Du måste ljuga. *(lämnar sängen)*
Suleika Judar, vet du då inte vad detta är för ett ställe?
Judar Jag tog för givet att det var paradiset.
Suleika Det är det också, men det är Profetens paradis, ett förbannat paradis fullt av horor som enbart är till för att tillfredsställa männens animaliska aptit.
Judar Menar du att fler män än jag har kommit hit?
Suleika Stackars oskuld, det är synd om dig. Du har då inte anat någonting?
Judar Jag har bara njutit, tackat och tagit emot.
Suleika Och tror du att Sultana skulle binda dig vid detta ställe om hon inte hade särskilda avsikter med dig?
Judar Vad för avsikter?
Suleika Vi är alla anställda av henne. Vi är alla beroende av henne. Vi är alla livegna hos henne utan någon rätt eller ära. Vi är alla prostituerade, och hon är vår bordellmamma. Vet du vad en bordell är? *(Judar är förstummad.)*

Du har aldrig känt kvinnor tidigare. Därför kunde du förföras så totalt. Sultana vill göra dig till sin mönsterkopplare! Allt vad hon vill ha, liksom allt vad alla kvinnor bara vill ha, är makt och inflytande över männen. Hon behärskar redan hela

staden genom att de flesta av dess högsta styresmän är bundna till henne genom sina outhärliga besök här. Hon driver alla bordeller i hela staden! Alla dess domare, ämbetsmän och självaste kalifen är bundna till henne. Hon ägde hela staden. Genom dig ville hon utvidga rörelsen till Alexandria.

Judar (paralyserad) Och vad skulle jag då göra?

Suleika Rädsla unga vackra fattiga flickor!

Judar Från vad?

Suleika Från deras hjälplöshet och fattigdom!

Judar Och vad skulle de då få i stället?

Suleika Livegenskap och prostitution!

Judar (börjar klä på sig) Detta är helvetet.

Suleika Judar, vad tänker du göra? Du skulle ju ta mig härifrån!

Judar Först har jag annat att bestyra om.

Suleika Vad då? Vad är viktigare än ett människoliv?

Judar Att förgöra de myter som har bragt det i fördärv.

Suleika Vad tänker du göra?

Judar Så detta är Profetens paradiset? En bordell! Och Gud själv är då en bordellmamma! Profeten var en galning, och jag måste förgöra hans maktlystna Gud.

Suleika Vad tänker du göra?

Judar Jag måste döda Sultana. (*går hastigt*)

Suleika (ropar efter honom) Judar! Judar!

Han kunde åtminstone ha lämnat kvar det sken av anständighet som han alltid trodde att jag hade.

Scen 2. Torget.

Fatima (sitter trasklädd vid en vägg och tigger) Skänk en slant åt en stackars fattig änka! Hav förbarmade med en barnlös moder!

en borgare (till en annan) Se på den där skrynkliga trasan! Finns det inte en anstalt för sådana?

den andre Hon är säkert bara en gammal färdig hora. Inte ett ord av vad tiggare säger är sant. Jo, hon blir nog säkert omhändertagen.

Fatima Ack, jag hör er, ädla herrar borgare! Men jag hade faktiskt tre söner!

borgaren Vad har du gjort av dem då? Kan tre söner inte försörja dig?

Fatima En son försörjde mig, men han togs ifrån mig. De andra två orkade inte försörja mig, så de körde ut mig.

den andre De tröttnade kanske på dina kunder och ditt koppleri?

Fatima Nej, mina herrar, jag är inte sådan.

borgaren Ingen är skyldig till sin egen situation utom en själv. Du har bara dig själv att skylla för att du tigger.

Fatima Ja, jag är inte den som anklagar mina båda äldsta söner för att de hellre spelar bort sina pengar på tärning och flickor än försörjer mig.

borgaren Stackars moder. Ej ens du kan ha förtjänat sådana söner.

Fatima Tala icke föraktfullt om dem! Ni känner dem inte, och de är mina söner!

den andre Här har du två piastrar, gumma lilla. Gå nu hem och ät.

Fatima Mitt hem är gatan numera, ty jag är en barnlös moder och änka.

Bagaren (kommer förbi) Så här sitter hon! Det ante mig!

Fatima (tigger ömkligt) Skänk en stackars skärv till en stackars barnlös moder och änka!

Bagaren Fru Fatima, sitter ni här?

Fatima Var skulle jag annars sitta? Jag blev ju kommenderad hit av mina söner.

Bagaren Men de är ju rika! Ni behöver inte försörja dem längre.

Fatima Nej, men jag behöver försörja mig själv.

Bagaren Ger då era söner ingenting åt er?

Fatima Deras pengar är dödens pengar. Sådana pengar gör bara ont. Låt dem spela bort dem! Låt dem fördärva sig själva med fördärvets pengar!

Bagaren Men ni vet ju inte hur Judar har förtjänat dem.

Fatima Judar är död. (*samtidigt kommer Judar in och ser och hör henne, men hon varseblir honom ännu inte.*) Pengarna är mutan för att vi ska begrava honom i vårt medvetande och glömma honom. Han har sålt sig. Han tillhör oss inte längre.

Bagaren Min fru, ni kan inte vara säker. Man bör aldrig dra förhastade slutsatser. Tro inte på era egna fantasier. Tag reda på fakta i stället.

Fatima En moder misstar sig aldrig. Jag känner vad Judar känner, och jag vet att han är förlorad.

Judar (avsidet) Min moder en tiggerska ute på gatan? Vad har mina bröder gjort med henne? Detta är värre än döden. Min lön för att jag i okunnighet umgått med prostituerade är att jag därmed har gjort min egen moder till någonting värre än prostituerad. Mitt hjärta, kan du se ditt livs upphov barfota tiggande smutsig i trasor och ej explodera av smärta?

Bagaren Jag ber, min fru, att ta ert vett till fånga. Tänk om er son Judar just nu kom förbi och fick se er i denna totala förnedring?

Fatima Mitt yrke som tiggerska är mera hederligt än alla mina tre söners affärer.

Judar (störtar fram och kastar sig i stoftet framför henne) Min moder, förlåt mig! Du har så rätt som blott en moder kan hava! Jag ber dig: tillgiv mig mitt snedsteg och brott och låt mig åter dela din heliga ödmjukhets fattigdomsheder!

Fatima Min son!

Judar Nej, jag är den förlorade sonen, men jag har nu kommit tillbaka.

Fatima Du lever!

Judar Jag lever i köttet, men jag har förverkat min själ.

Fatima Om du därom är medveten finns det dock hopp.

Judar Nej, min moder, jag kan aldrig mera förlåta mig själv.

Fatima I så fall är du redan förlåten.

Judar Om du kan förlåta mig kan ingen annan dock göra det.

Fatima Gud har förlåtit dig.

Judar Han minst av alla skall någonsin kunna förlåta mig, ty det är honom just som jag har dödat.

Fatima Det inbillar du dig i sjuk fantasi. Ingen kan döda Gud.

Judar Vad är då gudsförnekelse och ateism, en förkastelsedom över själva Profeten och uppriktig hädelse?

Fatima Är det så illa, min son?

Judar Jag blev insnärjd i en djävulsk fälla av paradysfröjder som representerades av den förföriske falske profetens personliga houris.

Fatima Du har alltså kommit i riktig konflikt med vår världs religion?

Judar Jag vill bränna Koranen och döda Profetens hantlangare, representanter och lärjungar i hela världen, ty jag har fått se att hans lära blott är ett självbedrägeri!

Fatima Min son, då har du kommit till rätta, ty då kan allenast din moder beskydda dig. (*omfamnar honom ömt*)

Bagaren Sade jag icke, min fru, att er son skulle komma tillbaka?

Fatima Det sade ni icke. Ni sade blott att han ej alls var så illa därän som han är.

Bagaren Men han är väl dock icke förlorad nu längre?

Fatima Nej, det är han inte. Men han hade endast en möjlighet till att bli räddad, och den har han funnit i det att han kommit tillbaka till sin arma fattiga tiggande moder, vars ödmjukhets heder, förnöjsamhet och anspråkslöshet var hans enda chans. Endast fullständig utblottad prisgivenhet kan förlösa allt människosläktet från

dess värsta kroniska synder. Min son här har endast begått den mest ringa och blygsamma i det att han har förkastat all världen.
(*tar Judars ansikte mellan sina händer*) Välkommen tillbaka, min son, till det yttersta mänskliga armodet.

Scen 3. Hemma.

Suleiman Nej, det här går inte. Vad menar du, Judar, med att komma hem utan pengar?
Judar Jag var död och har kommit tillbaka till livet. Borde ni då inte vara glada?
Selim Hade du inte ett bra arbete? Du förtjänade ju stora pengar! Men de pengarna håller nu på att ta slut. Hur kan du då komma hem utan pengar?
Suleiman Och så säger du att du har lämnat din inkomstbringande tjänst för alltid! Det är ju alldeles oerhört!
Judar Men hur har ni redan kunnat göra slut på alla de pengar som jag gav er?
Selim Det är dyrt att leva, Judar.
Suleiman Allting kostar pengar numera. Ingenting får man gratis.
Judar Men fick ni inte tusen piastrar? Och kan man inte leva gott på två piastrar i veckan?
Fatima Dina bröder har dyra vanor, Judar.
Judar Hur mycket har du spelat bort på tärning, Suleiman?
Suleiman (*rycker på axlarna*) Bara en sex-sju hundra sådär.
Judar Och hur mycket har du givit ut på fala kvinnor, Selim?
Selim Bara en tre-fyra hundra sådär.
Judar Jag förstår. Då finns ingenting kvar.
Selim Nu har du frågat oss, Judar. Nu är det vår tur att fråga dig, och du måste svara. Var har du varit, och vad har du gjort?
Judar Jag har varit i tjänst hos Sultana.
Selim och Suleiman (*omåttligt häpna*) Sultana!
Judar (*enkelt*) Ja.
Selim Vad fick du göra hos henne?
Judar Jag fick bo i hennes slott i två månader och uppfylla hennes önskningsar. Det var allt.
Suleiman Och för det fick du tusen piastrar?
Judar Ja. Jag behagade henne. Hon erbjöd mig till slut kompanjonskap, men jag tackade nej.
Suleiman Du tackade nej, din dåre, till Kairos största förmögenhet! Vet du, Judar, vem du har tackat nej till?
Judar Ja. Jag har tackat nej till en kvinna.
Selim Men den kvinnan har hela Kairo i sin hand. Alla vår stads mäktige är beroende av hennes nåd. Alla mutar och betalar henne, och den som hon skrotar ser aldrig mera dagens ljus.
Suleiman Och den kvinnan bjöd dig hem till sig! Och den kvinnan har du skrotat!
Judar Min mor var hederligare i sin fattigdom och med sin tiggarsstav.
Selim Min bror, att du var misslyckad visste jag nog, men inte visste jag att du var Kairos största dåre!
Suleiman Hon om någon hade ju kunnat göra din lycka!
Judar Det spelar ingen roll vad ni säger, bröder. För mitt vidkommande är hon såsom död.
Suleiman Du är galen.

Selim Suleiman, vi måste ta skadan igen på något sätt. Judar, hade hon någon anledning att vara gramse på dig?

Judar Nej, tyvärr inte.

Selim Då har vi chansen. Jag går dit och ställer in mig och hälsar från Judar och ställer mig till hennes förfogande i Judars ställe. Jag är väl lika bra som Judar, om inte ännu bättre? Jag känner ju kvinnorna! Jag måste säkert göra en bättre karriär hos henne än Judar, som kastar sin egen lycka i sjön.

Suleiman Ja, gör det, broder! Du har alla möjligheter att lyckas. Så får vi en inkomst av tusen piastrar i månaden.

Fatima Mina söner, inser ni inte att Judar var förlorad men har kommit tillbaka? Och så ämnar du dig, Selim, att slunga dig ut för samma stup utan att veta om du kan komma tillbaka!

Selim Det är inget stup, mor. Det är bara en chans, en möjlighet, en lycka, ett äventyr och kanske en lycklig dröm.

Fatima Judar fann paradiset men fann det vara förkastligt.

Selim Då skall även jag finna paradiset, men så dum är jag inte att jag kan förkasta det om jag finner det.

Suleiman Gå, Selim, och finn din lycka! Om du misslyckas kommer jag efter.

Selim Jag skall inte misslyckas. (*bryter upp*) Jag går direkt.

Suleiman Gör så.

Judar Gör dig inga illusioner.

Fatima Minns att jag har varnat dig.

Selim Ni två pratar bara strunt. Tacka vet jag lustens, kroppens och kärlekens språk, som är det enda språk här i livet som aldrig ljuger! (*går*)

Judar Det behöver inte ljuga, ty det är i sig en lögn.

Suleiman Du hädar, Judar.

Judar Jag vet. Det är det enda jag duger till efter att ha lärt känna Sultana och hennes paradis. (*går*)

Fatima Ät nu, min son. Jag har lyckats tiggas ihop till ditt dagliga bröd även idag.

Suleiman Det blir sista dagen, mor, ty nu skall Selim försörja oss!

Scen 4. Bordellen.

Sultana Vad är det, Suleika?

Suleika Det har kommit en sällsam man på besök.

Sultana Vem då?

Suleika Han hälsar från Judar.

Sultana Vem är han då?

Suleika Judars äldre broder.

Sultana Såå. Och vad vill han?

Suleika Det är det värsta. Han säger att han vill tjäna pengar här som Judar gjorde.

Sultana Såå. Berätta hurdan han är.

Suleika Oförskämd.

Sultana Bra. Det räcker. Han skall få betala som alla andra. Ge honom allt vad han vill ha, och när han inte har några pengar kvar så kasta ut honom på gatan. Ta utkastarna till hjälp om det behövs. Har han kommit hit för att vara egennyttig så skall han skinnas. Var fullkomligt hänsynslös med honom.

Suleika Tack, o härskarinna. Jag gissade att ni skulle förordna någonting sådant. Kan jag ta emot honom här?

Sultana Det går bra. Du får rummet för dig själv. (*går*)

Suleika Judars äldre broder? Jo, jag tackar! Han är lika omogen som Judar är mogen. *(det knackar)* Kom in!

Selim Kan jag komma in?

Suleika Du är välkommen, Selim, Judars äldre broder.

Selim Vad sade Sultana?

Suleika Du är välkommen.

Selim Får jag träffa henne? Får jag göra affärer med henne?

Suleika Först måste du provas. Först måste jag ta reda på vad du går för i sängen.

Selim Här?

Suleika Ja. Vi är ensamma.

Selim Jag kan inte vänta. *(kastar av sig kläderna och slänger sig upp i sängen var Suleika skrattande väntar.)*

Suleika (efter en stund) Du har väl pengar med dig?

Selim Pengar?

Suleika Ja. Du tror väl inte att vi arbetar gratis?

Selim Gratis?

Suleika Ja. Har du pengar med dig eller inte?

Selim Jag går aldrig ut utan pengar.

Suleika Det visste jag väl, Selim, alla lösa flickors främste älskare! Inte har du lyckats slösa bort alla Judars pengar på mina kolleger ännu.

Selim Inte ens hälften.

Suleika Du skall veta att det här är ett dyrt ställe.

Selim Hur mycket kostar du?

Suleika Jag är läckrast av oss alla. Mitt minimipris måste därför vara hundra piastrar.

Selim Min bror har slösat bort andra hälften.

Suleika Din bror Judar?

Selim Nej, min bror Suleiman.

Suleika Har Judar två bröder?

Selim Ja. Men han fick ju betalt för att vara här. Kan inte jag få tjänstgöra på samma sätt som han?

Suleika Så du och Suleiman har tillsammans gjort av med alla Judars pengar?

Selim Ja, nästan.

Suleika Hur mycket har ni kvar?

Selim Kanske femtio piastrar.

Suleika (stöter bort honom) Sade jag inte att jag var värd hundra? Varför kommer du hit om du inte har pengar?

Selim Skona mig, allra nådigaste skönhet! Avbryt inte vårt ljuva samlag!

Suleika Här får du ingenting om du inte betalar fullt pris!

Selim Du kan inte vara så grym! Det finns ingenting mera ohälsosamt än att inte genomföra ett samlag!

Suleika (ringer i en klocka. Några förfärliga maskerade utkastare kommer in.) Ut med honom! Han har inga pengar! *(Utkastarna griper tag i honom.)*

Selim Tänker ni kasta ut mig naken?

Suleika Kläderna behåller vi som pant. Släng ut honom bara!

Selim Hjälp! *(kastas ut)*

Suleika Det var det. Så har vi hämnats på en av Judars bröder. Antagligen kommer även den andra hit för att pröva sin lycka. Han skall få precis vad han förtjänar.

Scen 5. Hemma.

Suleiman Tror ni Selim kommer hem till natten?
Fatima Om han kommer och när han än kommer och i vilket tillstånd han än kommer så är han välkommen.
Selim (kommer naken krypande in på alla fyra) O ve mig!
Suleiman, Fatima, Judar Selim!
Judar Vad har hänt?
Selim O ve! Jag har blivit misshandlad och slagen och skymfad och smäddad och bespottad i hela staden!
Fatima Min son! Vad har du gjort?
Selim (till Suleiman) Min bror, nu får du ta över. Jag har misslyckats. Jag tjänade inte en skärv. Jag fick inte ens träffa Sultana. Men ta pengar med dig, Suleiman. De måste pröva dig först, och du måste betala inträde.
Suleiman Hur mycket behöver jag?
Selim Ta allt vad du kan. O ve mig! Jag har blåmärken över hela kroppen, och jag fryser! Sparkade mig gjorde de också!
Fatima Du ser ut som om du krupit genom alla Kairos dypölar.
Selim Jag blev bombarderad med kamelskit från alla håll.
Suleiman Men varför?
Selim Fråga Sultana! Och hälsa från mig om du träffar en viss Suleika.
Judar Jag hoppas verkligen inte att detta är mitt fel.
Suleiman Det hoppas jag också, Judar, för i annat fall, när jag kommer tillbaka....
Selim Gå nu, Suleiman! Vi behöver pengar!
Fatima Jag skall tigga igen i morgon.
Judar Det är nog säkrast, mor, ty även om jag fiskar hela dagen vet ingen om jag får någon fångst.
Selim (jämrrar sig) Ack och ve! Ack och ve!
Fatima Det var det jag sade, att det var ett dåligt ställe! Därifrån skall aldrig annat än fördärv komma över oss!

Akt V Scen 1. Bordellen.

Suleika Sultana, Judars andra bror är här.
Sultana Är han som den förste?
Suleika Ja, fast dummare.
Sultana Förfar med honom på samma sätt. (*avlägsnar sig.*)
Suleiman (visar sig) Får jag komma in?
Suleika Du är välkommen, om du har pengar.
Suleiman Jag har pungen full.
Suleika Bra. Kom i mina armar.
Suleiman Genast?
Suleika Varför inte?
Suleiman (skyndar sig att klä av sig) Jag kommer! Jag kommer! (*kastar sig i sängen*)
Suleika (efter en stund) Hur mycket har du?
Suleiman Menar du hur mycket säd jag har att ge?
Suleika Nej, pengar, din dumsnut!
Suleiman Jag har allt vad som fanns hemma.
Suleika Och hur mycket är det?
Suleiman Tillräckligt för att tillfredsställa den dyraste sköka!
Suleika Jag kostar två hundra.
Suleiman Vad?!

Suleika Jag är den bästa horan på stället och kan inte begära mindre.
Suleiman Men Judar arbetade här gratis!
Suleika Nej, han fick betalt för det.
Suleiman Är jag då ej som Judar?
Suleika Judar anställdes av Sultana. Du har inte ens sett Sultana ännu.
Suleiman Driver du med mig, ditt stycke?
Suleika Inga förolämpningar, om jag får be. Detta är ett fint ställe.
Suleiman Är det? Och dina metoder då?
Suleika Du har ännu inte sagt hur mycket pengar du har.
Suleiman Jag har så det räcker.
Suleika Till vad? Till att spela bort på tärning? Då har du kommit fel.
Suleiman Kvinna, du är grym.
Suleika Nej, jag är kvinna.
Suleiman (plötsligt från sina sinnen) Jag har lockats i en fälla! (griper *Suleika* om strupen och försöker strypa henne. Hon hinner ej få tag i klockan.) Ditt fördömda luder! Har Selim skickat mig hit bara för att jag skulle bli illa behandlad, va? Är det skick och fason att behandla en hederlig karl på det sättet, va? Vem tror du att du är, va? En ängel kanske? (stryper henne) Se inte på mig så där! Vad är det med dig? Varför svarar du inte? (släpper taget) Svara, ditt fördärvade luder! (slår henne)
 (Han förstår att hon är död och blir plötsligt rädd.) Vad har jag gjort? Ve mig! Detta ville jag aldrig. Må Gud förlåta mig! Vad har jag gjort? Vad har jag gjort! (drar sig från sängen, glömmet att klä på sig.) O, måtte jag förgås! (smiter ut.)
 (Det knackar från andra sidan.)
Sultana (utanför) *Suleika*! Är du kvar? (öppnar och träder in)
 Här är tyst. Varför har hon inte ringt efter utkastarna? Men vad är detta? Hon ligger ensam i sängen. *Suleika*! Svara! (skakar henne) *Suleika*! Vid den heliga Sheheradzade! Hon är ju död! Han har strypt henne! Detta skall stå den dålige brodern dyrt! (ringer i klockan. Utkastarna kommer.) *Suleiman*, Judars bror, har strypt *Suleika* till döds. Låt honom inte undkomma. Hela staden skall få veta det! (Utkastarna skyndar ut.) Det finns inget mera nesligt brott än ett mord på en prostituerad, och det har Judars egen bror begått. Nu kan jag icke mera hjälpa Judar.

Scen 2. Hemma.

Selim (påklädd och i bättre form) Tror ni han kommer hem i natt?
Fatima Om han kommer, och när han än kommer och i vilket tillstånd han än kommer så vet jag inte längre om han är välkommen.
Suleiman (kommer inkrypande naken på alla fyra) Göm mig!
Fatima Min son! Vad har du gjort?
Suleiman Rädda mig! Fräls mig från mig själv!
Selim Min broder, är du riktigt klok?
Suleiman Det ser du väl själv att jag inte är! Hjälp mig! De är efter mig! De är snart här!
Judar Men så säg då, *Suleiman*, var skon klämmer!
Selim Det ser du väl, *Judar*, att han inte har några skor på sig?
Judar Men om vi inte får veta vad som har hänt så kan vi ju knappast hjälpa honom.
Fatima Min son, du har gjort någonting gräsligt!
 (plötsligt bryter det beväpnade vakter med kroksablar in)
vakt 1 Grip honom!
vakt 2 Vem då?
vakt 1 Den nakne!
Fatima Nej! (kastar sig över *Suleiman* för att skydda honom)

Judar Vakter, vad har han då gjort?
vakt 3 Han är anklagad för mord på en prostituerad, det nedrigaste brott som kan begås!
Suleiman Hon provocerade mig!
vakt 3 Gjorde hon? Hur då? Hade hon kanske fräckheten att begära betalt?
Suleiman Just det!
Vakt 3 Och du vägrade henne, din spelgalning, fastän du slösat bort alla din familjs förmögenheter på spel? Och i stället mördade du en ung vacker och försvarslös kvinna! Du är värre än ett djur! Bind honom!
Judar (orolig) Vem har han mördat?
vakt 1 Ett fnask som heter Suleika.
Selim (chockad) Suleika!
Judar (avsides) Ve mig! Det är mitt fel!
Fatima (försvarande Suleiman) Ni får inte ta min son ifrån mig!
vakt 3 Han skall dö som det missfoster han är.
vakt 2 Vi beklagar, fru Fatima, men han skall stenas.
Fatima Nej! (svimmar)
Selim Nu går det för långt! Skona då åtminstone en gammal kvinnas modershjärta!
vakt 2 Ha-ha! Hör på den!
vakt 1 Hör på, Selim, Kairos värsta horkarl! Var det inte du kanske som just smet från betalningen?
vakt 2 Det var kanske till och med du som uppviglade din broder till att hämnas? Akta dig, Selim, din horbock! (de går med Suleiman bunden mellan sig.)
Selim De tänker döda honom.
Judar (försöker väcka Fatima) Moder! Moder! Vakna!
Selim Nej, väck henne ej, Judar. Hon har lidit tillräckligt. Låt henne få sova.
Judar Men vi måste ta hand om vår moder.
Selim Vad hjälper det, nu när Suleiman skall dö? Vår vanära är fullkomlig.
Judar Din och Suleimans kanske men inte min och min mors.
Selim Det där skulle du inte ha sagt.
Judar Vad menar du? Vad stirrar du så vilt på mig för?
Selim Tänk efter, Judar! Vems fel är väl hela denna situation? Vem skickade oss till Sultana, till vår vanära? Var det kanske någon annan än du?
Judar Jag medger att en del av ansvaret är mitt....
Selim En del av ansvaret! Hör på den! Hela ansvaret är ditt! Du ensam är skyldig! Du ensam har berett mig och Suleiman vår olycka! Du har ruinerat oss!
Judar Min broder, du är vild.
Selim Men jag har rätt. Men nu har jag fått nog. Du skall icke vidare få inleda oss i frestelse, broder.
Judar Vad menar du?
Selim Jag menar att du är en äcklig skit som aldrig borde ha fått födas ur din moders sköte! Jag menar att om du har åvägabragt vår broders ändalykt så måste jag ta rättvisan i mina egna händer! Jag menar det här! (blottar en dolk)
Judar Min bror, du är förryckt.
Selim Är jag? Har jag inte rätt kanske? Du gick till Sultana och blev upphöjd till ära och förmögenhet där för. Jag gick till Sultana och blev jagad därifrån naken med min vanära. Suleiman gick till Sultana och skall nu avrättas där för som en fördömd mördare. Skulle vi finna oss i detta och låta dig leva?
Judar Nej! (Selim stöter dolken i honom.)
Selim För sent! (stöter dolken i honom en gång till.) Död. Mitt ädla järn fann vägen till hans hjärta. Tålamodet brast, min bror tog livet av vår broders älskarinna, och jag själv tog livet av vår lille bror. Det finns ej något tålamod som håller. Den som håller

tålamodet längst blir själv det första offret för det tålamod som brister. (*gråter*) Ack, vad har jag gjort!

Fatima (vaknar) Jag lämnade en mardröm för att sjunka in i mörker. Ack, om ändå mörkret kunnat vara lite till! Jag vill ej veta av den mardröm som jag lämnade. (*blir varse den gråtande Selim*) Men vad är detta? Varför gråter du, min son? Jag har ej sett dig gråta förut. Är det för att de har tagit klåparen Suleiman ifrån oss? Jag kan dock förstå din sorg. Men den omöjliga vivören var dock inte mycket att ha kvar. Han lämnade vårt hus och har ej lämnat något kvar. Hans minne är liksom hans själ ett obefintligt tomrum. Men du gråter bittert som en kvinna. Hur är detta möjligt? Selim, fatta dig! Suleiman var ej värd att gråta över. Vi kan ej få honom åter. Medan han var här så kunde vi försöka hålla honom kvar, men nu när han är borta är det ingen mer idé. Låt honom vara borta. Men vad är det för en djup hjärtskärande och smärtsam klagan? (*ser sig omkring*) Vem är det som ligger där på golvet? Men det är ju Judar! Judar, stöttepelare för våra liv, stig upp! Det är ej dags att sova nu, och där på golvet ligger du så obekvämt. Men vad är detta? (*känner på Judar*) Du är kall, och något klibbigt låder vid din kropp. Vad är det för en smutsig smörja? Blod! Vad är det som har hänt? Min Selim! Sluta gråta! Säg mig vad som hänt! Du klagar och är helt omöjlig som en kvinna! Svara då! Din lille broder ligger ju här kall på golvet och förblöder!

Selim (mellan sviterna av sin gråt) Moder, han är död!

Fatima Du ljuger. Han kan icke vara död. Han kan ej dö, ty vi behöver honom.

Selim Han är död, och det är jag som dödat honom!

Fatima Son, vad är det för en mardröm som du kommer med? Jag är ej vaken. Detta är ett drömtillstånd mer fasaväckande än verkligheten. Gör ej verkligheten värre, son, än vad den redan är.

Selim Jag gör ej verkligheten värre, moder. Den kan icke bliva värre än vad den nu är.

Fatima Du talar nu i gåtor dessutom. Tag genast åter ditt uttalande om att din lille broder skulle vara död!

Selim Han är förvisso död, och det är jag som dödat honom! (*störtar ut i oförmåga att kunna uthärda längre*)(*utanför:*) Tag mig! Grip mig! Det är jag som dödat honom!

Fatima (omfamnar Judars döda kropp) Hör ej på din broder, Judar. De är båda galna. Jag är kvar hos dig och skall ta hand om dig. Men du får icke lämna mig. Du kan ej dö, ty du allena lever av oss alla fyra. Låt all världen dö, men låt min son få leva. Låt Profeten dö med Kaaba och hans hela religion, men låt min son få leva. Låt all världen glömmas bort och ignoreras, men låt alltid Judar finnas till som minne för oss alla och såsom det käraste som mänskligheten äger. Mina äldre söner må förgås i vilka dårskaper de vill, men denne yngste rene yngling skall alltid få leva vidare i evighetens modershjärta, ty han var det enda liv hans moder ägde, men det livet var långt mer än hela världen och all mänskligheten. Du är icke död, min son. Du sover bara. Jag vet det med säkerhet, och det skall hela världen veta.

(*vaggas den döde sakta av och an som ett barn. Ridå.*)

Scen 3.

- Bagaren* Min fru, jag ber er att glömma er själv och att ta emot den gamla änkan.
- Sultana* Hon kommer bara för att förbanna mig. Ett sådant möte leder till ingenting gott.
- Bagaren* Hon är dock Judars moder.
- Sultana* Och vem är jag? Att hon är Judars moder må hedra henne i mina ögon, men vad skulle hon se mig som? Judars älskarinna? Hans förförerska och fördärverska? Alla hennes tre söners mörderska?
- Bagaren* Min fru, ni måste ta emot henne.
- Sultana* Jag kan ingenting göra för henne. Jag skänkte henne pengar som blev hennes söners fördärv. Jag kan bara skänka henne mera pengar, och ingen gåva skulle vara henne förhatligare.
- Bagaren* Min fru, hon ser er som ett instrument för Guds makt. Hon vill gå till rätta med er bara för att gå till rätta med Gud.
- Sultana* Om det är Gud hon söker och icke mig så må hon träda in.
- Bagaren* Tack, nådiga fru Sultana. (*avlägsnar sig*)
- Sultana* Aldrig ville jag någon av de tre människors död. Jag ville hjälpa Judar. Det var allt. Hur den hjälpen kunde leda till att hans bröder blev till mördare och till att han själv blev mördad kommer jag aldrig att kunna begripa. Mest av alla saknar jag den ljuva Suleika, min vackraste anställda. (*Fatima inträder.*)
- Var hälsad, kvinna. Jag är Sultana.
- Fatima (utan att unna Sultana en blick)* Giv mig tillbaka mina söner!
- Sultana (lugnt, efter någon paus)* Hur?
- Fatima* Ni tog dem ifrån mig! Alltså måste ni ge mig dem tillbaka!
- Sultana* Stackars moder, jag har icke tagit någon av era söner ifrån er. Jag lånade Judar i två månader, men därefter återvände han till er. Er andre son tog min bästa anställda ifrån mig genom att han strypte henne till döds. Därför stenades han ihjäl enligt lagens bokstav. Er andre son mördade Judar vilket jag aldrig har kunnat föreställa mig att han skulle göra. Jag visste inte ens om det. Hur kunde jag rå där för? Följaktligen blev även er äldste son stenad till döds enligt lagens bokstav. Vem tror ni att jag är? Endast Gud har berövat er era söner. Vänd er till honom med era bittra anklagelser. Jag är bara en bordellmamma.
- Fatima* Men ni förförde Judar!
- Sultana* Judar förförde sig själv. Ingen kvinna har någonsin förfört en man. En man faller endast för sina egna idéer om en kvinna och för sin egen obotliga lusta. Mannen har alltid sig själv att skylla när det gäller kärleken.
- Fatima* Men ni gav honom pengar!
- Sultana* Han behöll inte en skärv för sig själv. Allt gav han till er och till sina bröder. Är det mitt fel att era äldre söner inte kunde sköta sina affärer?
- Fatima* Måste jag då förbanna Gud för resten av mitt liv? Är ni då helt oskyldig? Har ni inget samvete? Ni har ändå all makt här i staden över alla män!
- Sultana* Det är sant att alla stadens ledande män är beroende av mig och att jag är rikast i staden, men någon makt över människors öden har jag ej. Jag har hört att Judar förbannade mig och ville mörda mig när han begrep att jag bara var en bordellmamma och att han då även hädade Profeten och Gud. Kanske det var Gud själv som därför straffade honom med döden.
- Fatima* Nu hädar *ni*! Judar var en bättre människa än alla mullor och imamer och kanske än profeten själv! Ingen förtjänade döden mindre än han!
- Sultana* Äntligen vågar ni se mig i ögonen. Jag håller fullständigt med er. Judar var bättre än någon religiös fanatiker.
- Fatima* Ändå dog han! Varför?
- Sultana* Tydligen för att han hade tålmod med sina misslyckade bröder.

Fatima Även de var mina söner! Våga inte smäda dem!

Sultana Jag beklagar, men tydligen har ni drabbats av deras förlust emedan ni är orättvis nog att ta dem i försvar. De gjorde sig till mördare. Hur kan ni försvara dem?

Fatima (börjar äntligen gråta) Ha då medlidande med mig! Jag är bara en moder!

Sultana Desto viktigare hade det varit att ni inte hade närt ormar vid er barm. Ni borde ha förkastat dem genast.

Fatima Får då icke en moder hoppas på att hennes egen livsfrukt kanske en dag skulle bättra sig?

Sultana (betraktar henne en stund. Breder sedan ut sina armar:) Stackars moder! Kom i min famn!

Fatima (kan ej motstå erbjudandet, gråter hjärtslitande)

Sultana (tröstar henne) Så! Så! Jag kan ej bli en dotter för er, men jag kan bli en syster. Se, här är mitt hem. Ni har kommit hem nu. Stanna här hos mig, och vi skall tillsammans vårda minnet av Judar.

Fatima (drar sig ifrån henne) Jag är en gammal utsliten kvinna. Erbjuder ni mig anställning som en av era prostituerade? Ni hånar mig! Tvi! (*spottar*) Förbannelse över mig!

Sultana (lugn) Jag beklagar, kvinna, men jag är allt vad ni har kvar. Jag älskade Judar, och jag gjorde honom lycklig, även om det endast var tillfälligt. Jag älskade honom lika mycket som ni. Därför kanske ni behöver mig. Ni får alltid bo hos mig. Var en moder åt alla mina moderlösa barn. Jag räcker inte till för alla mina anställda döttrar. Jag kan endast ge dem trygghet och välfärd, men ni kan ge dem moralisk tröst.

Fatima Ni vill göra mig till er kollega, en bordellsyster?

Sultana Bordell är ett fult ord. Kalla det hellre vid dess rätta namn: ett hem för kärlek. Även en hora kan vara god, och hon skonar aldrig sig själv. Och hennes människokänedom står i allmänhet högre än alla heliga profeters.

Fatima Ni ger mig hem och uppehälle?

Sultana Med hela mitt hjärta.

Fatima Min fru, jag tackar er men icke för vad ni vill erbjuda. Jag tackar er för att ni vill ge mig ert hjärta. Ni har rätt. Endast ni kan nu trösta mig. Hos er kan jag alltid minnas Judar och kanske glömma de två andra.

Sultana Min målinriktning i livet har alltid varit konstruktiv. Om jag kan göra er något gott över huvud taget, goda moder, så ber jag att åtminstone få göra bara det och ingenting annat.

Fatima Jag tror er, prunkande värdinna. Jag kände inte er och höll er ansvarig för mina söners undergång, men nu inser jag att även ni endast är en kvinna.

Sultana Och mera vill jag aldrig bli.

Fatima (faller på sina knän till golvet i en underdånig bugning) Då är jag er. Då vill jag tjäna er och detta hus och allt ni går för tills jag dör, ty då kan jag visst vara säker på att Judar, åtminstone mellan er och mig, för alltid får förbli den som han var.

Sultana (tar hennes händer) Ja, mellan oss förblir han alltid helig. Stig nu upp, min syster, och kom in och tag din plats i mitt blott mänskliga men dock förnäma tempel.
(*Fatima reser sig, och Sultana och Fatima går in tillsammans.*)

Slut.

8.3.1990,

tillägnat Salman Rushdie med varmaste sympatier.